

Eduskunnan talousvaliokunnalle
HE 41/2022 vp

TaV@eduskunta.fi

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE TUOTTEIDEN JA PALVELUJEN ESTEETTÖMYYSVAATIMUKSIA KOSKEVAN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskevan lainsäädännön päivittämistä esteettömyysdirektiivistä johtuvilla vaatimuksilla. **Esteettömyydellä ja saavutettavuudella on suuri merkitys kuluttajien yhdenvertaisuudelle.** Kaikilla kuluttajilla tulee olla yhdenvertaiset lähtökohdat toimia kuluttajina.

Sen lisäksi, että esteettömyys ja saavutettavuus ovat välttämättömiä monille kuluttajille, ne myös hyödyttävät laajaa joukkoa kuluttajia sekä parantavat kuluttajien valinnanmahdollisuuksia tuotetta tai palvelua hankittaessa. Luonnollisen henkilön toimintarajoitteista johtuvien vaikeuksien poistaminen on ehdottoman tärkeä näkökulma, mutta on hyvä huomata, että esteetön tai saavutettava palvelu saattaa tuoda helpotusta palvelun käytettävyyteen ilman, että henkilöllä olisi varsinaisia toimintarajoitteita. Esimerkiksi esteettömästi toimiva matkalippuautomaatti tai helpompikäyttöinen internet-sivu voi helpottaa yleisesti palvelun käyttöä. **Kuluttajaliitto korostaa, että esteettömyys ja saavutettavuus on siis myös osaltaan tuotteiden ja palveluiden helppokäyttöisyyttä.**

Edellä esitetyin perustein Kuluttajaliitto toivoisi, että saavutettavuus ja esteettömyys nähtäisiin enemmän markkinoilla kilpailuetuna – keinona tavoittaa laaja joukko kuluttajia ja helpottaa kuluttajien toimintaa markkinoilla – mieluummin kuin ainoastaan hallinnollisena kuluna. Suomen väestö ikääntyy ja esteettömille palveluille tämä mahdollisesti tarkoittaa lisää kysyntää. Suomi voisi olla edelläkävijä myös esteettömyys- ja saavutettavuusasioissa. **Kuluttajaliitto on tuonut valmistelun edetessä esille, että valmistelussa ei tulisi tähdätä direktiivin sallimaan minimiin vaan tähdätä kunnianhimoiseen tasoon esteettömyys- ja saavutettavuusasioissa.**

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan lainsäädäntö on ehdottoman tarpeellista, mutta Kuluttajaliitto on kiinnittänyt huomiota esityksessä erityisesti neljään seikkaan:

1) Määritelmät

Direktiivin tarjoamat määritelmät ovat kapeat ja halutessaan kotimaisessa lainsäädännössä olisi voitu tarkentaa ja laajentaa näitä määritelmiä. Tämä näkyy erityisesti sähkökirjan ja mikroyritysten määrittelyissä.

Kuluttajaliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että sähkökirjan määritelmä on sidottu nimenomaan ”kuluttajille” tarjottaviin kirjoihin. Avoimeksi jää esimerkiksi se, miten tulee arvioida tilannetta, jossa oppilaitos hankkii kirjan oppilaalle, sillä oppilaitos ostajana ei ole kuluttajan asemassa. **Sähkökirjan määritelmän tulisi olla muutoinkin laajempi, jolloin yhä useampi teos olisi kuulunut sääntelyn piiriin ja näin ollen niiden valikoima olisi mahdollisesti ollut laajempi.**

Lisäksi EU-määritelmän mukaisesti hallituksen esityksessä rajataan mikroyritykset sääntelyn ulkopuolelle. Hallituksen esityksessäkin tunnustetaan, että mikroyritysten määrä Suomessa on suuri (s.55), vaikka toki suurempien yritysten merkitys kustannusallalla on julkaisujen määrässä laskettuna suurempi. Kuitenkin **mikroyritysten määrän ollessa Suomessa suuri, esitämme huolestamme siitä, että jääkö esteettömyys monen yhdenvertaisuuden kannalta olennaisen tuotteen, palvelun ja erityisesti sähkökirjan osalta toteutumatta.**

2) Kaupunki- ja esikaupunkiliikenne

Kaupunki- ja esikaupunkiliikenteellä on suuri merkitys ihmisille, sillä usein arkielämän liikkuminen kuten töissä käyminen, sosiaalinen elämä ja asioiden hoitaminen tapahtuu juuri näitä liikennemuotoja käyttäen. Hallituksen esitys jättää kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen osittain soveltamisalan ulkopuolelle. Esimerkiksi kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen verkkosivustojen ja mobiililaitepohjaisten sovellusten ei tarvitse noudattaa esteettömyysvaatimuksia. **Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan tällä liikennemuodolla on suurin merkitys ihmisten arjessa ja tämän vuoksi kaupunki- ja esikaupunkiliikenne olisi tullut olla mukana sääntelyssä.**

3) Valvonta ja tiedotus

Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaista toimintaa tulisi ehdotuksen mukaan valvomaan useampi viranomainen. Kuluttajaliitto on aiemmissa lausunnoissa kiinnittänyt huomiota siihen, että useasta valvovasta viranomaisesta huolimatta, ideaalitilanteessa valvonta näyttäytyisi kuluttajien suuntaan ns. yhdeltä luukulta. Joka tapauksessa **usean viranomaisen tehdessä valvontaa, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kuluttajille on mahdollisimman selkeää, mihin viranomaiseen ollaan yhteydessä missäkin asiassa. Viranomaiselle on turvattava riittävät resurssit tehokkaaseen toimintaan.**

4) Rakennettu ympäristö

Lisäksi Kuluttajaliitto esittää huolensa siitä, että rakennetun ympäristön esteettömyyttä ei valmisteltu samassa yhteydessä tuotteiden ja palveluiden kanssa. Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan rakennetun ympäristön esteettömyysvaatimuksilla on olennainen merkitys. **Kuluttajaliitto esittää, että valiokunnan tulisi edellyttää, että rakennetun ympäristön esteettömyyslainsäädäntöä ryhdyttäisiin valmistelevaan mahdollisimman pian.**

Viimeiseksi Kuluttajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä on tuotu esiin kysymyksiä siitä, mitä tulee tapahtumaan kuluttajahinnoille niillä alueilla, joille kohdistuu uusia vaatimuksia esteettömyysdirektiivistä johtuen. **Esitämme, että tältä osin on syytä seurata kuluttajahintojen kehitystä ja vaikutuksia tarjolla olevaan valikoimaan erityisesti sähkökirjojen osalta.**

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Emmi Meriranta,
Lakimies OTM

